

بررسی رابطه مدیریت خشم، ارتباطات زناشویی، رضایت جنسی و بهزیستی زناشویی (مورد مطالعه شهر بابک کرمان)

طیبه دهویی قریه موسی

کارشناس ارشد روانشناسی بالینی، مشاور و مدرس دانشگاه.

نام نویسنده مسئول:

طیبه دهویی قریه موسی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۲/۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۲/۰۲

چکیده

این تحقیق با هدف بررسی رابطه بین ارتباطات زناشویی، رضایت جنسی، مدیریت خشم با بهزیستی زناشویی زوجین در شهر شهربابک کرمان صورت گرفت. روش مورد مطالعه در این پژوهش از نوع توصیفی-تحلیلی است، جامعه آماری شامل کلیه زوجین شهر بابک در دامنه سنی ۲۵-۳۵ سال است که از این بین ۱۵۰ زوج در شهربابک با روش نمونه‌گیری داوطلبانه انتخاب شد، داده‌های مورد نیاز با استفاده از خرده مقیاس بهزیستی زناشویی استیلمن و همکاران (۱۹۸۸)، خرده مقیاس مدیریت خشم استراوس و همکاران (۲۰۱۶)، رضایت جنسی هادسون (۱۹۸۱) و پرسشنامه کیفیت ارتباطات زناشویی خوشکام (۱۳۸۵) جمع‌آوری گردید. یافته‌های این تحقیق نشان دادند اثر مستقیم رضایت جنسی و ارتباطات زناشویی بر بهزیستی زناشویی زوجین مثبت و معنادار است، اما اثر مستقیم مدیریت خشم بر بهزیستی زناشویی معنادار نبود. همچنین نتایج نشان داد اثر مستقیم مدیریت خشم و ارتباطات زناشویی بر رضایت جنسی زوجین مثبت و معنادار است. اثر مستقیم ارتباطات زناشویی بر مدیریت خشم مثبت و معنادار است. اثرات غیرمستقیم نیز نشان داد رضایت جنسی نقش واسطه‌ای مثبت و معناداری در بین ارتباطات زناشویی و بهزیستی زناشویی و بین مدیریت خشم و بهزیستی زناشویی دارد، همچنین مدیریت خشم نقش واسطه‌ای مثبت و معناداری در بین ارتباطات زناشویی و رضایت جنسی دارد. می‌توان گفت رضایت جنسی و مدیریت خشم می‌توانند اثر ارتباطات زناشویی را بر بهزیستی زناشویی زوجین واسطه شود و موجب بهبود بهزیستی زناشویی زوجین شود.

واژگان کلیدی: ارتباطات زناشویی، بهزیستی زناشویی، رضایت جنسی، شهربابک، مدیریت خشم

مقدمه

خانواده به عنوان یکی از نهادهای اصلی جامعه مهمترین محل تربیت روح و روان محسوب می‌شود در این نهاد روابط زن و شوهر کلیدی‌ترین نقش را بر عهده دارد در واقع زمانی خانواده از تحکیم و تداوم برخوردار خواهد بود که درک مطلوبی بین زن و شوهر نسبت به یکدیگر وجود داشته باشد این درک قضاوتی- شناختی از زندگی را دربر می‌گیرد. قضاوت در مورد چگونگی رضایت هر فرد از زندگی بستگی به ملاک‌های فرد داشته و می‌تواند اکتسابی باشد، اخیراً پژوهشگران به این نکته پی بردند هنگامی که از افراد خواسته می‌شود تا رضایت از زندگی خود را ارزیابی کنند آنها به راهبردهای اکتشافی، عاطفی و دیگر اطلاعاتی که در خاطرشان به آسانی قابل دسترس باشد تکیه می‌کنند، این درک عاطفی و روانی که به آن بهزیستی می‌گویند عبارت است از ارزش‌یابی زندگی بر حسب رضایت و تعامل داشتن بین حالات عاطفی مثبت و منفی. خشم یکی از هیجان‌های طبیعی انسان است که در مؤلفه‌های هیجانی جایگاه خاصی دارد که با قرار گرفتن در موقعیت‌های گوناگونی از ناکامی‌های واقعی یا خیالی، آسیب‌ها تحقیق‌ها و تهدیدها و بی‌عدالتی‌ها برانگیخته می‌شود خشم به طور معمول یک هدف بیرونی منتقل می‌شود، همچنین واکنش‌های رفتاری می‌تواند طیفی از اجتناب از منشأ خشم تا خشونت کلامی یا رفتاری را دربر گیرد (گریسنی^۱، ۱۹۹۱ به نقل از زمانی ۱۳۸۶) اگر چه خشم هیجانی طبیعی و گاهی مفید است ولی خطرهای بیشتر به همراه دارد وقتی خشم خارج از کنترل و مخرب باشد می‌تواند به مشکلاتی در کار، روابط بین فردی و کیفیت زندگی منجر شود (انجمن روانشناسی آمریکا^۲، ۲۰۰۴ به نقل از زمانی ۱۳۸۶). خشم و خشونت با آشفتگی در روابط زوجین ارتباط دارد وجود نارضایتی بین همسران میزان سلامت روانی افراد را کاهش می‌دهد (تفرشی، امیری مجد و جعفری، ۱۳۹۲).

فروید با تأملاتی اگزستانسیالیستی، زندگی را یکپارچه رنج می‌دید و روح انسان را زندانی رنجور قلعه جسم تصور می‌کرد. اینجا بود که فروید به جبرگرایی زیستی رسید و نظریات استعاره‌ای خود را بسیار ساده سازی کرد (بهرامی، ۲۰۰۷). برخی پژوهش‌ها نشان دهنده رابطه بهزیستی روان‌شناختی با سطوح ابراز خشم بوده‌اند، به عنوان مثال دی یانگ و بی شاپ^۳ (۱۹۹۹) در پژوهش خود گزارش کردند که سطح بالای ابراز خشم با استرس و به تبع آن ناتوانی در مقابله با استرس در ارتباط است ریف (۱۹۸۵، ۱۹۸۹) شش مؤلفه را برای بهزیستی روان‌شناختی مطرح کرد که عبارتند از ۱- پذیرش خود: یکی از مؤلفه‌های کلیدی بهزیستی، داشتن نگرش مثبت در مورد خود است البته نه به معنای خودشیفتگی یا عزت نفس خیلی بالا و غیرمعمول بلکه به معنای احترام به نفسی که بر اساس آگاهی از نقاط قوت و ضعف خود باشد. ۲- هدف و جهت‌گیری در زندگی: توانایی پیدا کردن معنا و جهت‌گیری در زندگی و داشتن هدف و دنبال کردن آنها، ۳- رشد شخصی: توان شکوفا ساختن کلیه نیروها و استعدادهای خود. پرورش و بدست آوردن توانایی‌های جدید که مستلزم روبرو شدن با شرایط سخت و مشکلات می‌باشد. ۴- تسلط بر محیط: یکی دیگر از کلیدهای رسیدن به بهزیستی، تحت کنترل داشتن جهان پیرامون است. یعنی هر کسی باید بتواند تا حد زیادی بر زندگی محیط اطرافش تسلط و احاطه داشته باشد و این کار در گرو این است که فرد محیطش را مطابق خصوصیات و نیازهای فردی خود شکل دهد و بتواند آن را به همان شکل نگه دارد. ۵- خود مختاری: به این معناست که فرد بتواند بر اساس معیارها و عقاید خویش عمل و زندگی کند، حتی اگر برخلاف عقاید و رسوم پذیرفته شده در جامعه باشد. ۶- روابط مثبت با دیگران: عبارت است از توانایی برقراری روابط نزدیک و صمیمی با دیگران و اشتیاق برای برقراری چنین رابطه‌ای و نیز عشق ورزیدن به دیگران. یکی از مهمترین مسائل در زندگی زوجین بحث روابط زناشویی است ارتباط زناشویی فرآیندی است که طی آن زن و شوهر چه به صورت کلامی و چه به صورت غیرکلامی به تبادل احساسات و افکار می‌پردازند چنین ارتباطی از مهمترین منابع کسب خوشنودی در زندگی به شمار می‌رود. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که سلامت جسمی و روانی افراد متأهل بیشتر است و به طور ثابت از بهزیستی روانی بیشتری نسبت به هرگز ازدواج نکرده‌ها، مطلقه‌ها و بیوه‌ها برخوردارند (درویزه و کهکپی، ۱۳۸۷). بین رضایت زناشویی و بهزیستی کلی افراد ارتباط قوی وجود دارد و متغیرهایی که رضایت زناشویی را افزایش می‌دهند کیفیت زندگی و سلامت روانی افراد را هم بهبود می‌بخشند بنابراین رضایت در ارتباطات زناشویی یک جنبه کلی از رضایت در زندگی افراد است

1. Grisni

2. American Psychological Association

3. Diyang and Shoop

که در سلامت فردی و خانوادگی‌شان نقش بسزایی دارد. رضایت جنسی به احساس خوشایند شخص از روابط جنسی خود اطلاق می‌شود (بختیارپور، ۱۳۹۵). فعالیت جنسی و رضایت حاصل از آن به عنوان یکی از اساسی‌ترین ابعاد زندگی انسان است به طوری که کاترین تنگراهگ^۴ مسائل جنسی را به عنوان یک جنبه مهم و طبیعی از زندگی شخصی افراد توصیف می‌کند و آن را فراتر از یک رفتار جنسی می‌داند. نتایج پژوهش‌ها حاکی از آن است که اختلاف معناداری در رضایت زناشویی و ایجاد رضایت ذهنی (رضایت از زندگی، عاطفه مثبت و منفی) بر حسب جنس وجود ندارد، این امر می‌تواند نشان‌دهنده این باشد که در زندگی اگر رضایت جنسی و بهزیستی ذهنی در یک زوج بالا باشد زوج دیگر نیز دارای رضایت زناشویی و بهزیستی بالایی است. در بین افراد بعضاً رضایت جنسی فقط به مفهوم ارگاسم یعنی اوج لذت در عمل جنسی تعبیر می‌شود (دهشیری و موسوی، ۱۳۹۳).

در تحقیقی که با عنوان بررسی ارتباط تجربه ارگاسم با رضایت از رابطه زناشویی در زنان انجام شد حاکی از این بود که ۸/۵ درصد از زنان در زندگی خود ارگاسم را تجربه کرده بودند و تعداد ۸/۸ درصد از زنان ضمن فعالیت‌های جنسی طی یک ماه اخیر همیشه ارگاسم داشته‌اند رضایت از روابط جنسی نه تنها گرمی و شور را به زوجین به ارمغان می‌آورد بلکه ایشان را در برابر بسیاری از اختلالات و بیماری‌ها حفظ می‌کند (کلی^۵، ۱۹۹۲ و نولر^۶، ۱۹۹۷) با بررسی زوج‌های در حال طلاق به این نتیجه رسیدند که فقر در روابط و عدم رضایت زناشویی، بیماری روانی و مشکلات عاطفی بروز طلاق را افزایش می‌دهد (صادقی، ۱۳۸۰). اپک^۷ و همکاران (۱۹۹۶)، یانگ^۸ و همکاران (۲۰۰۰) نیز دریافتند که روابط جنسی، ابراز محبت باعث بالا رفتن شادکامی و بهزیستی روانی در افراد می‌شود (درویزه و کهکھی، ۱۳۸۷) با توجه به مطالب فوق مساله این تحقیق این است که آیا بین ارتباطات زناشویی، مدیریت خشم، رضایت جنسی و بهزیستی جنسی زوجین شهر شهربابک رابطه معناداری وجود دارد؟

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نوع توصیفی - همبستگی است که بر مبنای هدف از نوع کاربردی است، جامعه آماری آن کلیه زوجین شهر بابک است که در گروه سنی ۳۵-۲۵ ساله قرار گرفته‌اند به عنوان جامعه آماری انتخاب شده‌اند. که از این بین به منظور نمونه‌گیری از ۱۵۰ زوج را با روش نمونه‌گیری در دسترس پس از کسب رضایت جهت شرکت در مطالعه استفاده شده است.

ابزارهای اندازه گیری

الف: بهزیستی زناشویی: به منظور سنجش بهزیستی زناشویی زوجین از خرده مقیاس بهزیستی زناشویی پرسشنامه‌ای که توسط استیلمن، استیلمن و سومر (۱۹۸۸) استفاده شد. این خرده مقیاس دارای شش سوال است که بر روی یک طیف پنج درجه‌ای هرگز، تقریباً هرگز، گاهی اوقات، اغلب اوقات، خیلی اوقات قرار دارند. که پنج سوال اول آن به طور معکوس نمره‌گذاری شده‌اند. در مطالعه استیلمن و همکاران (۱۹۸۸) پایایی به روش آلفای کرانباخ ۰/۷۸ بدست آمد. در مطالعه حاضر به منظور تعیین روایی خرده مقیاس بهزیستی زناشویی از روش تحلیل عاملی اکتشافی تحلیل مؤلفه‌های اصلی با چرخش واریماکس استفاده شد. نتایج نشان داد که با حذف سوال ۵ یک عامل استخراج شد که با ارزش ویژه ۲/۹۷ میزان ۵۹/۴۸ درصد واریانس را تبیین کرد. همچنین نتایج پایایی به روش آلفای کرانباخ نشان داد که پایایی بهزیستی زناشویی ۰/۷۹ برآورد شد.

جدول (۱): ارزش‌های ویژه و درصد واریانس تبیین شده

مؤلفه	ارزش ویژه	درصد واریانس تبیین شده	درصد واریانس تراکمی
بهزیستی زناشویی	۲/۹۷	۵۹/۴۸	۵۹/۴۸

4. Tngamgfojel

5. Kelli

6. Noler

7. Apek

8. Young

نتایج تحلیل نشان داد که هیچ کدام از بارهای عاملی سوالات زیر ۰/۶۱ نیست. جدول ۲ بارهای عاملی سوالات روی عامل را نشان می‌دهد. نتایج نشان داد ۵ سوال روی مؤلفه بهزیستی زناشویی بار داشتند که دامنه‌ای بین ۰/۶۱۹ تا ۰/۸۷۶ را دربر می‌گرفتند.

جدول (۲): عامل و بارهای عاملی سوالات روی عامل

سوال	بهزیستی زناشویی
۳	۰/۸۷۶
۲	۰/۸۳۷
۴	۰/۸۲۵
۶	۰/۶۶۴
۱	۰/۶۱۹

ب: مقیاس مدیریت خشم: به منظور سنجش مدیریت خشم زوجین از خرده مقیاس مدیریت خشم، نیمرخ فردی و روابط استراوس، هامبی، بونی- مک کوی و شوکرمن (۲۰۱۶) استفاده شد. این خرده مقیاس دارای ۹ سوال است که سه خرده مقیاس خود تسکین‌دهی رفتاری (سه سوال)، علائم تشخیص خشم (سه سوال) و خودگفتاری (سه سوال)، است که بر روی یک طیف پنج درجه‌ای خیلی کم، کم، تاحدودی، زیاد و خیلی زیاد قرار گرفته‌اند. به منظور برآورد پایایی کل و مؤلفه‌های پرسشنامه مدیریت خشم از آلفای کرانباخ استفاده شد. نتایج نشان داد که پایایی کل (۰/۷۲) و پایایی مؤلفه‌های رفتار معطوف به خود (۰/۶۴)، تشخیص علائم خشم (۰/۶۸)، و صحبت کردن با خود (۰/۶۵) می‌باشند که پایایی کل مطلوب اما پایایی مؤلفه‌ها نسبتاً مطلوب است زیرا بین ۰/۶ تا ۰/۷۰ قرار گرفته است. همچنین به منظور برآورد روایی سازه پرسشنامه از تحلیل عامل تاییدی استفاده شد. نتایج نشان داد که مقدار ($\chi^2=42/57$, $df=17$, $p=0/00$, $RSMEA=0/071$, $SRMR=0/053$) است که حاکی از برازندگی نسبتاً مطلوب الگو در جامعه است، حاصل تقسیم مجذور کای بر درجه آزادی نیز ۲/۵ می‌باشد که تاییدی بر برازندگی نسبتاً مطلوب است. همچنین به منظور تعیین مناسب بودن برازندگی الگو با داده‌ها از شاخص‌های برازندگی استفاده شد. نتایج نشان داد که شاخص نرم شده برازندگی $NFI=0/87$ و شاخص برازندگی تطبیقی $CFI=0/941$ است که نشان‌دهنده برازندگی قابل قبول مدل با داده‌هاست، بخصوص مقدار CFI که از دیدگاه مولر^{۱۱} (۱۹۹۹) باید بالای ۰/۹ و از دیدگاه وستون و گور^{۱۲} (۲۰۰۶) باید بالای ۰/۹۵ باشد تا مدل برازندگی مناسبی با داده‌ها داشته باشد زیرا تحت تأثیر حجم نمونه قرار نمی‌گیرد. همچنین اگر جذر برآورد واریانس خطای تقریب^{۱۳} $RMSEA \leq 0/05$ برازش بسیار خوب، بین ۰/۰۵ تا ۰/۰۸ باشد برازش قابل قبول و اگر بالاتر از ۰/۰۸ باشد برازش ضعیف است و جذر میانگین مجذور خطای استاندارد شده^{۱۴} $SRMR \leq 0/08$ برازش مطلوب و بالاتر برازش نامطلوب را نشان می‌دهد که در این پژوهش $RMSEA$ بین ۰/۰۵ تا ۰/۰۸ و $SRMR$ زیر ۰/۰۸ بود که حاکی از برازش قابل قبول است.

9 - Normed Fit Index(NFI)

10 - Comparative Fit Index(CFI)

11 - Muller

12 - Weston& Gore Jr

13 - Root Mean Square Error of Approximation(RMSEA)

14 - Standardized Root Mean Square Residual (SRMR)

جدول (۳): شاخص‌های برازندگی مدل

شاخص‌های برازندگی	(χ^2)	df	(χ^2/df)	Sig	(RMSEA)	(SRMR)	(NFI)	(CFI)
مقدار شاخص	۴۲/۵۷	۱۷	۲/۵	۰/۰۰۰	۰/۰۷۱	۰/۰۵۳	۰/۸۷۶	۰/۹۴۱

نتایج تحلیل پارامترهای سوال پرسشنامه مدیریت خشم نیز نشان داد کلیه سوالات در همه مؤلفه‌ها دارای بارعاملی معنادار روی متغیر نهفته می‌باشند. نتایج پایایی پرسشنامه ارتباطات زناشویی به روش آلفای کرانباخ نیز نشان داد که پایایی کل برابر (۰/۹۳) و پایایی مؤلفه توجه به خود (۰/۸۳)، توجه به همسر (۰/۹۲)، برنامه‌ریزی برای حل مشکل (۰/۶۴) و سبک‌های ارتباطی (۰/۸۱) برآورد شد.

ج- پرسشنامه رضایت جنسی هادسون در سال ۱۹۸۱ توسط هادسون: هدرسیون و کروسکاپ برای ارزیابی سطوح رضایت زوجین ساخته شد، این مقیاس ۲۵ سؤال می‌باشد و جزء پرسشنامه‌های خود گزارش‌دهی محسوب می‌شود پاسخ آزمودنی به هر ماده آزمون در سطح یک مقیاس هفت درجه‌ای بین ۰ تا ۶۰ می‌شود و در مجموع نمره آزمودنی‌ها در کل تست بین ۰ تا ۱۵۰ در نوسان است همچنین پادهای از ماده‌های مقیاس نمره‌گذاری معکوس دارد نمره بالا در این مقیاس منعکس‌کننده رضایت جنسی است ثبات درونی این مقیاس توسط طراحان محاسبه و آلفای کرونباخ ۰/۹۱ بدست آمد اعتبار مقیاس نیز با روش بازآزمایی با فاصله یک هفته محاسبه گردید که برابر ۰/۹۳ شد روایی مقیاس از طریق روایی تفکیکی محاسبه گردید که نتایج نشان داد مقیاس توانایی تشخیص زوجین- فاقد مشکلات جنسی است. نتایج پایایی پرسشنامه رضایت جنسی به روش آلفای کرانباخ نیز نشان داد که پایایی برابر (۰/۹۱) برآورد شد.

د- پرسشنامه کیفیت ارتباطات زناشویی: پرسشنامه کیفیت ارتباطات زناشویی (بر اساس چارچوب نظری مبر- نامالی واکمن: شامل پرسشنامه استاندارد امتیاز بندی تفسیر روایی- پایایی پرسشنامه است. پرسشنامه دارای ۳۳ سؤال بوده و هدف آن ارزیابی میزان کیفیت ارتباط زوجین از ابعاد مختلف است. توجه به خود، توجه به همسر، برنامه‌ریزی برای حل مشکلات، سبک‌های ارتباطی است. این پرسشنامه توسط خوشکام (۱۳۸۵) طراحی گردیده است. نتایج پایایی پرسشنامه ارتباطات زناشویی به روش آلفای کرانباخ نیز نشان داد که پایایی کل برابر (۰/۹۳) و پایایی مؤلفه توجه به خود (۰/۸۳)، توجه به همسر (۰/۹۲)، برنامه‌ریزی برای حل مشکل (۰/۶۴) و سبک‌های ارتباطی (۰/۸۱) برآورد شد.

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های این مطالعه از روش آمار توصیفی استفاده شد به منظور سازماندهی و خلاصه کردن داده‌ها از روش آمار توصیفی همچون میانگین انحراف معیار و به منظور آزمون فرضیه‌ها از روش‌های آماری استنباطی همچون ضریب همبستگی پیرسون، و مدل‌یابی معادلات ساختاری با نرم افزار spss و mplus مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

آزمون فرضیه تحقیق

- بین ارتباطات زناشویی، رضایت جنسی، مدیریت خشم و بهزیستی زناشویی زوجین شهر شهراباک رابطه معناداری وجود دارد.

نتایج همبستگی بین متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد. نتایج نشان داد بین بهزیستی زناشویی با مؤلفه‌های توجه به خود ($r=0/412, P<0/01$)، توجه به همسر ($r=0/45, P<0/01$)، رابطه مثبت و معنادار و سبک‌های ارتباطی ($r=-0/49, P<0/01$)، رابطه منفی معناداری است اما با کیفیت ارتباط زناشویی ($r=0/06, P>0/05$) و برنامه‌ریزی برای حل مشکل ($r=0/05, P>0/05$)، رابطه معنی‌داری مشاهده نشد. نتایج نشان داد رابطه بین بهزیستی زناشویی با مدیریت خشم ($r=0/217, P<0/01$)، خود تسکین‌دهی رفتاری ($r=0/234, P<0/01$) و صحبت با خود ($r=0/332, P<0/01$)، رابطه مثبت و معنادار اما با تشخیص علائم خشم ($r=-0/37, P>0/05$)، رابطه معنی‌داری مشاهده نشد. نتایج نشان داد رابطه بین بهزیستی زناشویی با رضایت جنسی

($r=0/487, P<0/01$)، مثبت و معنی دار است. نتایج نشان داد بین کیفیت ارتباط زناشویی با مدیریت خشم ($r=0/118, P<0/05$)، و تشخیص علائم خشم ($r=0/24, P<0/01$)، رابطه مثبت و معنی دار اما با خود تسکین دهی رفتاری ($r=-0/058, P>0/05$)، و صحبت کردن با خود ($r=0/068, P>0/05$)، رابطه معنی داری مشاهده نشد. همچنین نتایج نشان داد بین کیفیت ارتباط زناشویی با رضایت جنسی ($r=0/237, P<0/05$)، رابطه مثبت و معنی دار است.

جدول ۴- رابطه بین متغیرهای پژوهش

متغیر نهفته	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
کیفیت ارتباط زناشویی	نمره کلی	۱								
	توجه به خود	۰/۵۰۳**	۱							
	توجه به همسر	۰/۴۴۱**	۰/۷۴۹**	۱						
	برنامه ریزی برای حل مشکل	۰/۶۵۵**	۰/۰۳۹	-۰/۰۰۶	۱					
	سبک های ارتباطی	۰/۳۲۶**	-۰/۴۹۱**	-۰/۵۴۱**	۰/۴۰۶**	۱				
رضایت جنسی	-	۰/۲۳۷**	۰/۴۸۲**	۰/۴۹۳**	۰/۰۲۴	-۰/۳۳۵**	۱			
	نمره کلی	۰/۱۱۸*	۰/۴۴۵**	۰/۴۰۳**	-۰/۰۸۶	-۰/۴۵۵**	۰/۳۲**	۱		
مدیریت خشم	خود تسکین دهی رفتاری	-۰/۰۵۸	۰/۳۰۵**	۰/۲۸۱**	-۰/۱۳۸*	-۰/۴۶۷**	۰/۳۲۳**	۰/۷۸۷**	۱	
	تشخیص علائم خشم	۰/۲۴**	۰/۲۷۲**	۰/۱۸۲**	۰/۰۳۱	-۰/۱۱	۰/۰۷۴	۰/۷۱۳**	۰/۲۶۷**	۱
	صحبت کردن با خود	۰/۰۶۸	۰/۴۵۶**	۰/۴۸۲**	-۰/۱۰۴	-۰/۵۰۴**	۰/۳۶۵**	۰/۸۱**	۰/۵۹۷**	۰/۳۱۲**
	-	-۰/۰۰۶	۰/۴۱۲**	۰/۴۵**	-۰/۰۷۶	-۰/۴۹**	۰/۴۸۷**	۰/۲۱۷**	۰/۲۳۴**	-۰/۰۳۷
بهبود زناشویی	-	-۰/۰۰۶	۰/۴۱۲**	۰/۴۵**	-۰/۰۷۶	-۰/۴۹**	۰/۴۸۷**	۰/۲۱۷**	۰/۲۳۴**	۰/۳۳۲**

نتایج نشان داد بین مؤلفه توجه به خود با مدیریت خشم ($r=0/445, P<0/05$)، خود تسکین دهی رفتاری ($P<0/01$)، $r=0/305$ ، تشخیص علائم خشم ($r=0/272, P<0/01$)، و صحبت کردن با خود ($r=0/456, P<0/01$)، رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد بین مؤلفه توجه به خود با رضایت جنسی ($r=0/482, P<0/05$)، رابطه مثبت و معنی دار است. نتایج نشان داد بین مؤلفه توجه به همسر با مدیریت خشم ($r=0/403, P<0/05$)، خود تسکین دهی رفتاری ($P<0/01$)، $r=0/281$ ، تشخیص علائم خشم ($r=0/182, P<0/01$)، و صحبت کردن با خود ($r=0/482, P<0/01$)، رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد بین مؤلفه توجه به خود با رضایت جنسی ($r=0/42, P<0/05$)، رابطه مثبت و معنی دار است. نتایج نشان داد بین مؤلفه برنامه ریزی برای حل مشکل با خود تسکین دهی رفتاری ($r=-0/138, P<0/05$)، رابطه منفی و معنی دار است اما با مدیریت خشم ($r=-0/086, P>0/05$)، تشخیص علائم خشم ($r=0/031, P>0/05$)، و صحبت کردن با خود ($P>0/05$)، $r=0/104$ ، همچنین با رضایت جنسی ($r=0/024, P>0/05$)، رابطه معنی داری مشاهده نشد. نتایج نشان داد بین مؤلفه سبک های ارتباطی با مدیریت خشم ($r=-0/455, P<0/01$)، خود تسکین دهی رفتاری ($r=-0/467, P<0/01$)، صحبت کردن با خود ($r=-0/504, P<0/01$)، رابطه منفی و معنی دار وجود دارد اما با تشخیص علائم خشم ($r=0/11, P>0/05$)، رابطه معنی داری مشاهده نشد. همچنین نتایج نشان داد بین مؤلفه توجه به خود با رضایت جنسی ($r=-0/355, P<0/05$)، رابطه مثبت و معنی دار است. نتایج نشان داد بین رضایت جنسی با مدیریت خشم ($r=0/32, P<0/01$)، و رفتار معطوف به خود ($r=0/323, P<0/01$)، و صحبت کردن با خود ($r=0/365, P<0/01$)، رابطه مثبت و معنی دار اما با تشخیص علائم خشم ($r=0/074, P>0/05$)، رابطه معنی داری مشاهده نشد.

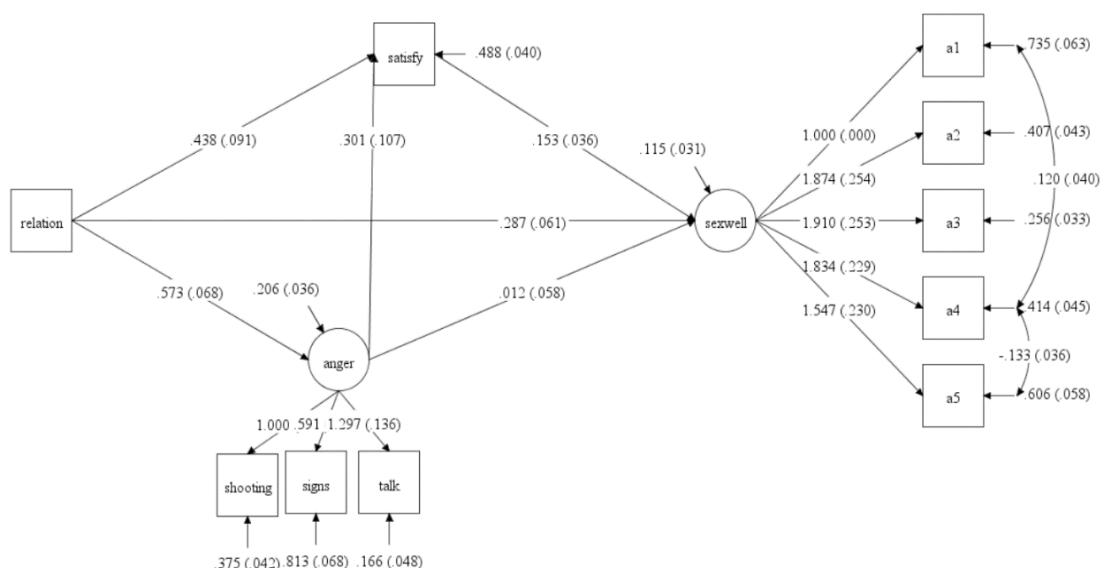
آزمون مدل:

نتایج جدول ۵ شاخص های برازش مدل تحلیل شده را نشان می دهد. نتایج نشان داد که مقدار ($SRMR=0/054$)، $RSMEA=0/079$ ، $\chi^2=84/3$ ، $df=29$ ، $p=0/000$ است که حاکی از برازندگی نسبتاً مطلوب الگو در جامعه است، حاصل تقسیم

مجذور کای بر درجه آزادی ۲/۹ می‌باشد که تأییدی بر برازندگی نسبتاً مطلوب است. همچنین به منظور تعیین مناسب بودن برازندگی الگو با داده‌ها از شاخص‌های برازندگی استفاده شد. نتایج نشان داد که شاخص نرم شده برازندگی^{۱۵} $(NFI) = ۰/۹۲۲$ ، و شاخص برازندگی تطبیقی^{۱۶} $(CFI) = ۰/۹۵$ است که نشان‌دهنده برازندگی بسیار خوب مدل با داده‌ها است، بخصوص مقدار CFI که از دیدگاه مولر^{۱۷} (۱۹۹۹) باید بالای ۰/۹ و از دیدگاه وستون و گور^{۱۸} (۲۰۰۶) باید بالای ۰/۹۵ باشد تا مدل برازندگی مناسبی با داده‌ها داشته باشد زیرا تحت تأثیر حجم نمونه قرار نمی‌گیرد. همچنین اگر جذر برآورد واریانس خطای تقریب^{۱۹} $(RMSEA \leq ۰/۰۵)$ بسیار خوب، بین ۰/۰۵ تا ۰/۰۸ باشد برازش قابل قبول و اگر بالاتر از ۰/۰۸ باشد برازش ضعیف است و جذر میانگین مجذور خطای استاندارد شده^{۲۰} $(SRMR \leq ۰/۰۸)$ برازش مطلوب و بالاتر برازش نامطلوب را نشان می‌دهد که در این مطالعه RMSEA بین ۰/۰۵ تا ۰/۰۸ و SRMR زیر ۰/۰۸ بود که حاکی از برازش خوب است (جدول ۵).

جدول ۵- شاخص‌های برازندگی مدل

شاخص‌های برازندگی	(χ^2)	df	(χ^2/df)	Sig	(RMSEA)	(SRMR)	(NFI)	(CFI)
مقدار شاخص	۸۴/۳	29	۲/۹	۰/۰۰۰	۰/۰۷۹	۰/۰۵۴	۰/۹۲۲	۰/۹۵

نمودار ۱- نمودار مسیر پیش‌بینی براساس ضرایب مسیر استاندارد نشده

15 - Normed Fit Index(NFI)

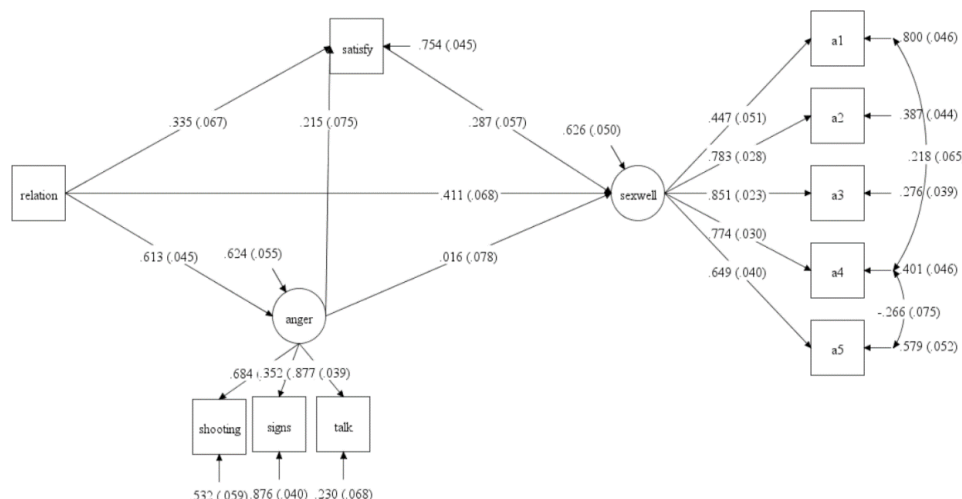
16 - Comparative Fit Index(CFI)

17 - Muller

18 - Weston& Gore Jr

19 - Root Mean Square Error of Approximation(RMSEA)

20 - Standardized Root Mean Square Residual (SRMR)

نمودار ۲- نمودار مسیر پیش بینی براساس ضرایب مسیر استاندارد شده

آزمون فرضیه‌های فرعی:

فرضیه فرعی اول: اثر مستقیم ارتباطات زناشویی بر بهزیستی زناشویی زوجین شهر شهرباک معنی دار است. نتایج نشان داد اثر مستقیم ارتباطات زناشویی بر بهزیستی زناشویی زوجین شهر شهرباک مثبت و معنی دار است ($p < 0/01$). در نتیجه فرض صفر رد و فرض خلاف پذیرفته می‌شود.

فرضیه فرعی دوم: اثر مستقیم مدیریت خشم بر بهزیستی زناشویی زوجین شهر شهرباک معنی دار است. نتایج نشان داد اثر مستقیم مدیریت خشم بر بهزیستی زناشویی زوجین شهر شهرباک معنی دار نیست ($t = 0/208$, $p > 0/05$). در نتیجه فرض صفر پذیرفته و فرض خلاف رد می‌شود.

فرضیه فرعی سوم: اثر مستقیم رضایت جنسی بر بهزیستی زناشویی زوجین شهر شهرباک معنی دار است. نتایج نشان داد اثر مستقیم رضایت جنسی بر بهزیستی زناشویی زوجین شهر شهرباک مثبت و معنی دار است ($p < 0/01$). در نتیجه فرض صفر رد و فرض خلاف پذیرفته می‌شود.

فرضیه فرعی چهارم: اثر مستقیم ارتباطات زناشویی بر رضایت جنسی زوجین شهر شهرباک معنی دار است. نتایج نشان داد اثر مستقیم ارتباطات زناشویی بر رضایت جنسی زوجین شهر شهرباک مثبت و معنی دار است ($p < 0/01$). در نتیجه فرض صفر رد و فرض خلاف پذیرفته می‌شود.

فرضیه فرعی پنجم: اثر مستقیم مدیریت خشم بر رضایت جنسی زوجین شهر شهرباک معنی دار است. نتایج نشان داد اثر مستقیم مدیریت خشم بر رضایت جنسی زوجین شهر شهرباک مثبت و معنی دار است ($t = 2/81$, $p < 0/01$). در نتیجه فرض صفر رد و فرض خلاف پذیرفته می‌شود.

فرضیه فرعی ششم: اثر مستقیم ارتباطات زناشویی بر مدیریت خشم زوجین شهر شهرباک معنی دار است. نتایج نشان داد اثر مستقیم ارتباطات زناشویی بر مدیریت خشم زوجین شهر شهرباک مثبت و معنی دار است ($p < 0/01$). در نتیجه فرض صفر رد و فرض خلاف پذیرفته می‌شود.

جدول ۶: خلاصه اثرات مستقیم متغیرها در مدل مورد بررسی ($N = 300$)

درون زا/برون زا	ضرایب استاندارد نشده	ضرایب استاندارد شده	خطای استاندارد	t	R ²
بر بهزیستی زناشویی	۰/۱۵۳	۰/۲۸۷	۰/۰۳۶	۴/۲۴**	۰/۳۷۴
از رضایت جنسی	۰/۰۱۲	۰/۰۱۶	۰/۰۵۸	۰/۲۰۸	
از مدیریت خشم					

از ارتباطات زناشویی	۰/۲۸۷	۰/۴۱۱	۰/۰۶۱	۴/۷۱**	
بر رضایت جنسی					
از مدیریت خشم	۰/۳۰۱	۰/۲۱۵	۰/۱	۲/۸۱**	۰/۲۴۳
از ارتباطات زناشویی	۰/۴۳۸	۰/۳۳۵	۰/۰۹۱	۴/۸۳**	
بر مدیریت خشم					
از ارتباطات زناشویی	۰/۵۷۳	۰/۶۱۳	۰/۰۶۸	۸/۴۳**	۰/۳۷۶

بحث و نتیجه گیری

در فرضیه اول نتایج نشان داد اثر مستقیم ارتباطات زناشویی بر بهزیستی زناشویی زوجین شهر شهربابک مثبت و معنی دار است. این نتیجه با نتایج تحقیق خواجه، بهرامی، فاتحی زاده و عابدی (۱۳۹۲)، نائینیان و نیک آذین (۱۳۹۱)، هامامسی (۲۰۱۲) و هامامسی (۲۰۰۵) همخوانی دارد. از نظر فاتحی زاده و احمدی (۱۳۸۴) با بهبود سطوح ارتباطی زوجین، از یک سو رضایتمندی زناشویی آنها افزایش می یابد و از سوی دیگر، زوجینی که احساس رضایتمندی و آرامش از زندگی بیشتری دارند، احتمالاً از سبک های ارتباطی سالم تری استفاده می کنند. بنابراین رابطه بین دو متغیر رابطه دوجانبه بوده و احتمالاً با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می یابد، در همین راستا براونی و هورسمن شف (۲۰۱۱) بیان نموده اند که ناتوانی در ایجاد رابط رضایت بخش می تواند در ایجاد احساس های نظیر انزوای اجتماعی، ناامیدی و تنهایی سهمیم باشد که البته این مسئله قابل تسری به بهزیستی زناشویی می باشد.

در فرضیه دوم نتایج نشان داد اثر مستقیم مدیریت خشم بر بهزیستی زناشویی زوجین شهر شهربابک معنی دار نیست، این نتیجه با تحقیق امانی، بوستان، دوخت، دانوی (۱۳۹۲) و با تحقیق تفرشی، امیری مجد، جعفری (۱۳۹۲) همخوانی ندارد. در تبیین این نتیجه می توان گفت که علی رغم اینکه محققان نشان داده اند مدیریت خشم بر بهزیستی زناشویی تأثیرگذار می باشد، علت عدم وجود رابطه بین این دو متغیر در این تحقیق می تواند ویژگی های جامعه مورد بررسی در این تحقیق که زوجین شهر شهربابک بوده اند و همچنین ابزار مورد استفاده در این تحقیق باشد.

در فرضیه سوم نتایج نشان داد اثر مستقیم رضایت جنسی بر بهزیستی زناشویی زوجین شهر شهربابک مثبت و معنی دار است این نتیجه با نتایج تحقیق نائینیان و نیک آذین (۱۳۹۱) همخوانی دارد. رضایت زناشویی، وضعیتی است که طی آن زن و شوهر از ازدواج با یکدیگر و با هم بودن احساس شادمانی و خرسندی می کنند. برخی روان شناسان معتقدند که رضایت زناشویی، انطباق میان وضعیت موجود و وضعیت مورد انتظار است. رضایت جنسی به خصوص در اوایل زندگی زناشویی، چارچوبی را برای زوجین ایجاد می کند که در آن می توانند عشق، صمیمیت، لذت و محبت را به بهترین شکل ممکن تجربه کنند. پژوهش ها نیز نشان داده است که رضایت جنسی، باعث افزایش صمیمیت بین زوجها و افزایش رضایت و در نتیجه بهزیستی زناشویی می شود (یو، برتل، دی، گانگاما، ۲۰۱۴).

در فرضیه چهارم نتایج نشان داد اثر مستقیم ارتباطات زناشویی بر رضایت جنسی زوجین شهر شهربابک مثبت و معنی دار است. این نتیجه با نتایج تحقیق خواجه، بهرامی، فاتحی زاده، عابدی (۱۳۹۲)، نائینیان و نیک آذین (۱۳۹۱)، هامامسی (۲۰۱۲) و هامامسی (۲۰۰۵) همخوانی دارد. ارتباطات زناشویی نقش مهمی در بهبود رضایت جنسی دارند زیرا هرچه ارتباطات زناشویی قوی تر باشد زن و مرد در فعالیت جنسی خود احساس رضایت روانی بیشتری دارند، این احساس روانی منجر به رضایت جنسی در فرد می شود.

در فرضیه پنجم نتایج نشان داد اثر مستقیم مدیریت خشم بر رضایت جنسی زوجین شهر شهربابک مثبت و معنی دار است. این نتیجه با تحقیق امانی، بوستان، دوخت، دانوی (۱۳۹۲) همخوانی ندارد و با تحقیق تفرشی، امیری مجد، جعفری (۱۳۹۲) همخوانی دارد. در تبیین این نتیجه می توان گفت که افزایش احساس خشم زن، رضایت زناشویی زن و رضایت زناشویی مرد هر دو کاهش می یابد و نیز با افزایش احساس خشم مرد، رضایت زناشویی زن و رضایت زناشویی مرد هر دو کاهش می یابد. همچنین روزبولت و بیسونت (۱۹۹۸) که نشان داد مدیریت هیجان منفی خشم با ازدواج شاد و در نتیجه رضایت جنسی همبستگی دارد،

بوک والا، سوبین و زدانیوک (۲۰۰۵) نیز نشان داد تأثیرات منفی اختلاف و تعارض از جمله خشم، منجر به کاهش رضایت در رابطه و افزایش احتمال طلاق می‌شود.

در فرضیه ششم نتایج نشان داد اثر مستقیم ارتباطات زناشویی بر مدیریت خشم زوجین شهر شهربابک مثبت و معنی‌دار است. هنگامی که زوجین، نحوه ارتباط صحیح و موثر را بیاموزند، به پیام‌های کلامی و غیرکلامی موجود در ارتباط توجه کنند و گوش دادن فعال را بیاموزند، روابط آنان بهبود یافته و در نتیجه سازگاری در زندگی نیز افزایش می‌یابد. وقتی ارتباط به شیوه مناسب برقرار شود، زوجین به همدیگر نزدیک‌تر می‌شوند و افکار و احساسات خود را به میزان بیشتری با هم در میان می‌گذارند و از بروز هرگونه سوء تفاهم احتمالی که سبب بسیاری از اختلاف‌ها و تعارض‌های زناشویی می‌شود، جلوگیری می‌کنند. این مهارت، بهترین شیوه برای ایجاد اعتماد و پیشگیری از بروز تعارضات و مدیریت خشم است.

به طور کلی ارتباط در ازدواج بسیار مهم است. در طول سال‌ها، ارتباط ضعیف و بی‌اثر در ازدواج، رشد و نمو بسیاری از خانواده‌ها را تحت تأثیر قرار داده است. توانایی برقراری ارتباط مؤثر به عنوان محوری برای استقرار رابطه زناشویی خوب در نظر گرفته می‌شود (اسر، ۲۰۰۲) و تصور بر این است که کیفیت ارتباط همسران، رضایت آنها را از رابطه تحت تأثیر قرار می‌دهد (لاونر، کارنی و بردبوری، ۲۰۱۶). بنابراین، بر پایه نظر اغلب اندیشمندان و صاحب نظران عرصه ازدواج، این پدیده به عنوان رسمی مهم در اغلب جوامع مستلزم برقراری ارتباط مؤثر و کارآمد است (ماداتیل و بنشوف، ۲۰۰۸). هرچه ارتباط زناشویی در زوجین قوی‌تر باشد، بروز خشم و عصبانیت در بین آنها کمتر می‌باشد و در نتیجه مدیریت خشم برای زوجین راحت‌تر می‌باشد، ارتباط زناشویی کارآمد یک گام مهم در فرآیند ایجاد و افزایش صمیمیت است (افروز، ۱۳۹۳) که یک نیاز روان‌شناختی اصلی و اولیه در نظر گرفته می‌شود (مان و بدر، ۲۰۱۰). در واقع، عمق صمیمیتی که دو نفر در رابطه خود ایجاد می‌کنند، به توانایی آنها در انتقال روشن، صحیح و مؤثر افکار، احساس‌ها، نیازها و خواسته‌هایشان بستگی دارد (افروز، ۱۳۹۳). بنابراین، ارتباط صادقانه، باز و همدلانه که احساس‌ها و نیازهای فرد را انتقال دهد، باعث رضایت جنسی در زوجین می‌شود، از طرفی دیگر رضایت جنسی و مدیریت خشم نقش بسزایی در بهزیستی زناشویی زوجین دارند.

منابع و مراجع

- [۱] احمدی، خدابخش (۱۳۸۶) نقش اعتقادات دینی در آسیب‌شناسی فرهنگی خانواده، علوم رفتاری، شماره ۳، صص ۷۶-۵۴.
- [۲] آخرتی، محمد (۱۳۸۶) بررسی و مقایسه عملکرد خانواده‌های عادی و خانواده‌های متقاضی طلاق، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم تهران.
- [۳] ادیب‌راد، ناهید؛ مهدوی، احمد؛ ادیب‌راد، محمد و دهشیری، غلامرضا (۱۳۸۴) مقایسه باورهای ارتباطی زنان مراجعه‌کننده به مراکز قضایی و زنان مایل به ادامه زندگی مشترک شهر تهران، فصلنامه خانواده پژوهی، سال اول، شماره ۲.
- [۴] آقاییوسفی، علیرضا و شریف، نسیم (۱۳۸۹) بررسی همبستگی بین بهزیستی روانی و حس انسجام در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، نشریه پژوهنده، ۱۱ (۸).
- [۵] آقاییوسفی، علیرضا و شریف، نسیم (۱۳۹۰) رابطه سبک‌های حل مسئله و بهزیستی شخصی در دانشجویان، اندیشه و رفتار (روانشناسی کاربردی)، سال ششم، صص ۸۸-۷۹.
- [۶] امیریان، مهدی (۱۳۹۰) بررسی اثر بخشی آموزش گروهی کنترل خشم به شیوه عقلانی، رفتاری و عاطفی بر پرخاشگری و افزایش سازگاری زندانیان مرد زندان مرکزی شهرکرد، پایان نامه کارشناسی ارشد، شهرکرد
- [۷] اوحدی، بهرام (۱۳۸۴) تمایلات و رفتارهای جنسی طبیعی و غیرطبیعی انسان، اصفهان، انتشارات سما.
- [۸] بای، روح اله و بای، فاطمه (۱۳۹۰) روانشناسی روابط انسانی (ارتباط کارآمد در خانواده و اجتماع، تهران.
- [۹] برزندین، لورا (۱۹۳۴) مغز زنان: رویکرد عصب- روان شناختی، ترجمه فروغ شجاع نوری و سیده فاطمه موسوی، تهران، انتشارات پرکاس.
- [۱۰] پرواز، راعد (۱۳۸۷) ساخت و استاندارد کردن آزمون خشم چند بعدی در بین دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان گیلان غرب، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبائی.
- [۱۱] تبعه امامی، شیرین (۱۳۸۹) تعیین و بررسی رابطه بین ویژگی‌های مرکزی و پیرامونی عشق و تعهد در بزرگسالان جوان متاهل در دانشگاه اصفهان، پایان نامه کارشناسی ارشد، روانشناسی عمومی، دانشگاه اصفهان.
- [۱۲] تفرشی، فریبا؛ امیری مجد، مجتبی و جعفری، اصغر (۱۳۹۲) تاثیر آموزش مدیریت خشم در کاهش خشونت خانوادگی و بهبود رضایت زناشویی، فصل نامه خانواده پژوهشی، شماره ۳۵.
- [۱۳] جوشن‌لو، محسن؛ رستمی، رضا و نصرت آبادی، مسعود (۱۳۸۵) بررسی ساختار عاملی مقیاس بهزیستی جامع، فصلنامه روانشناسی ایرانی، سال سوم، شماره ۹.
- [۱۴] حاتم‌لویی سعدآبادی، منیژه و هاشمی نصرت‌آباد، تورج (۱۳۹۶) مقایسه بهزیستی روان شناختی و رضایتمندی زناشویی در گروهی از زنان بارور و نابارور شهرستان تبریز، نشریه روانشناسی سلامت، دوره ۱، شماره ۱.
- [۱۵] درویره، زهرا و کهکی، فاطمه (۱۳۸۷) بررسی رابطه سازگاری زناشویی و بهزیستی روانی، نشریه مطالعات اجتماعی- روان شناختی زنان، دوره ۶، شماره ۱، از صص ۱۰۴-۹۱.
- [۱۶] رافضی، زهره (۱۳۸۳) نقش آموزش کنترل خشم به نوجوانان دختر ۱۵ تا ۱۸ ساله در کاهش پرخاشگری. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی.
- [۱۷] رحمانی، اعظم؛ صادقی، نرگس؛ الله‌قلی، لیلی و مرقاتی‌خویی، عفت السادات (۱۳۸۹) ارتباط رضایت جنسی با عوامل فردی زوجین، نشریه پرستاری ایران، دوره ۳۳، شماره ۶۶، صص ۲۲-۱۴.
- [۱۸] رحمانی، اعظم؛ مرقاتی‌خویی، عفت السادات؛ صادقی، رامین و الله‌قلی، لیلی (۱۳۸۰) ارتباط رضایت جنسی و رضایت زندگی زناشویی، نشریه پرستاری ایران، دوره ۲۴، شماره ۷۰، صص ۹۰-۸۲.

- [۱۹] رحمانی، کبری؛ توطیقی، بهمن و بحرانی، محمدرضا (۱۳۹۶) مقایسه رضایت زناشویی، کیفیت زندگی، بهزیستی روان شناختی و تاب‌آوری روانی زنان شاغل فرهنگی و شاغل غیرفرهنگی و زنان خانه‌دار، پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، دوره دوم، شماره ۱۱.
- [۲۰] رسولی، علی (۱۳۸۸) رابطه بین الگوهای ارتباطی زنان و شوهران دانشجوی دانشگاه‌های تهران و الگوی ارتباطی بین آنها، پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تربیت معلم.
- [۲۱] سیاوشی، حسین و نوایی‌نژاد، شکوه (۱۳۸۴) رابطه الگوهای ارتباط زناشویی و باورهای غیرمنطقی دبیران دبیرستان ملایر، شماره ۱۵، صفحه ۹ تا ۳۴.
- [22] Bahrami N, Sattarzadeh N, Ranjbar Koochaksariie F, Ghोजazadeh M. [Comparing depression and sexual satisfaction in fertile and infertile couples]. J Reprod Infertil. 2007;8(1):52-9. Persian.
- [23] Baucom, H.D; Epstein, N., Sagers, S. and Sher, t .g. (1989). The role of cognitions in marital
- [24] Braiker, H.B. & Kelly, H.H. (۱۹۹۱). conflict in the development of close relationships
- [25] Brezsnyak, M., & Whisman, M. (2004). Sexual desire and relationship functioning; It's effect of marital satisfaction and power. Journal of Sex and Marital Therapy, 30(3): 199-217.
- [26] Brown, E. Orbuch, T. L. Bauermeister, J. A. (2008). Religiosity and Marital Stability among black American and White American Couples, Family Relations, 57: 197-186.
- [27] Brown, P.C; Smith, TW; Benjamin, L.S. (1998). Perceptions of Spouse Dominance between
- [28] Christensen, A. (2004) dysfunctional interaction patterns in couples. in p . noller & M. A. Fitzpatrick (Eds) ,perspective on marital interaction (p.p
- [29] Christopher, F.S. Sprecher, S. sexuality in marriage ,dating and other relationships: A
- [30] Defenbacher, L.J. (2001). Anger management programs, issues and suggestion. journal
- [31] MacNeil, S. & Byers, E. S (2005). dyadic assessment of sexual self- disclosure and sexual satisfaction in hetero sexual dating couples. *journal of social and personal relationship*, 22-169-181.
- [32] Seligman, M. E. P., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. American Psychologist, 55, 5-14.
- [33] Taylor, G.J., & Novaco, R.W. (2002). anger treatment for with developmental
- [34] Thomas, S.P. (2001). Teaching healthy anger management perspective in psychiatric care, 21, 2.
- [35] Winkler, D. (2002). Gender differences in the psychopathology of depressed individuals. Eur Arch Psychiatry Neurosci, 221, 209-211.
- [36] Young, M., Denny, G., Young, T., & Luquis, R. (2000). Sexual satisfaction among married women. Psychol Rep, 86 (3, 2), 1107-22.